

БАТЛАВ.

БОАЖЯ-НЫ ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН

БАЙГАЛИЙН НӨӨЦИЙН УДИРДЛАГЫН ГАЗРЫН ДАРГА

.....Ц.УРАНЧИМЭГ

ЗӨВШӨӨРЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:

“ЭНХТУНХ ОРЧЛОН” ХХК-ИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

..... МАТТЮ КРАУФОРД

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН НОЁН СУМ
ХАР СЭРВЭГЭН НҮҮРСНИЙ УУРХАЙН ТӨСЛИЙН
2023 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН НЭР, ДУГААР: ХАР СЭРВЭГЭН, MV-019149
АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН НЭР, РЕГИСТРИЙН ДУГААР: “ЭНХТУНХ ОРЧЛОН” ХХК, 5618339

Хянасан:

Хүрээлэн Буй Орчин Байгалийн Нөөцийн Удирдлагын Газрын ахлах шинжээч:

.....Ц.ЖАРГАЛНЭМЭХ

Боловсруулсан:

“Энхтунх Орчлон” ХХК-ийн Байгаль орчны мэргэжилтэн:

.....Ж.БАНЗРАГЧ

Улаанбаатар хот 2023 он

ГАРЧИГ

1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА.....	5
1.1. Оршил.....	5
1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж байгууллагын мэдээлэл.....	6
1.3. Төслийн байршил.....	6
1.4. Ордын судалгааны түүх.....	7
1.5. Уурхайн барилга байгууламж.....	7
1.6. Уурхайн дэд бүтэц.....	9
5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	19
6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	22
7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА	23
8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ	25
8.1. Болзошгүй нөлөөллийн товч тодорхойлолт.....	25
9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	26
10. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	27
11. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	29
12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ.....	32
12.1. Орчны хяналт шинжилгээний ажлын төлөвлөгөө.....	32
12.2. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	35
13. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	39
14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	41
15. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗАРДАЛ.....	42

ЗУРАГ

Зураг 1. Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн байршил	7
Зураг 2. Хамрах хүрээ	18
Зураг 3. Уурхай орчмын хяналт шинжилгээний хэмжилтийн цэгүүдийн байршил.....	33
Зураг 4. Уурхай орчмын хяналт шинжилгээний хэмжилтийн цэгүүдийн байршил.....	33

ХҮСНЭГТ

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгжийн тухай мэдээлэл.....	6
Хүснэгт 2. Тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн өнцгийн солбицолууд - Хар Сэрвэгэн.....	6
Хүснэгт 3. Барилга байгууламж	8
Хүснэгт 4. БОНБНҮГ-ээр тогтоосон төслийн гол ба болзошгүй нөлөөлөл	15
Хүснэгт 5. Уурхайн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	19
Хүснэгт 6. 2023 оны нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	22
Хүснэгт 7. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө.....	23
Хүснэгт 8. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	26
Хүснэгт 9. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	27
Хүснэгт 10. Уурхайн хог хаягдлын зохицуулалтын төлөвлөсөн арга хэмжээ	30
Хүснэгт 11. Байгаль орчны хяналт шинжилгээний зөврийн багажууд.....	34
Хүснэгт 12.	35
Хүснэгт 13. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө.....	39
Хүснэгт 14. БОМТ-2023 хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь	41
Хүснэгт 15. БОМТ-2023 хэрэгжилтэд төлөвлөсөн зардал.....	42

1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Оршил

“Энхтунх Орчлон” ХХК нь Австралийн хөрөнгө оруулалттай Терра Энержи ХХК-ийн харилцан хамаарал бүхий компаниуд юм. “Терра Энержи” ХХК нь Сингапурын хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй уул уурхайн компани болох “Бридж Ресурсэс” компаний дийлэнх хувийн эзэмшилд байдаг компани юм.

“Энхтунх Орчлон” ХХК нь 2020 оны 3-р сард MV-019149 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд уурхайн өргөтгөл хийж, мөн улсын комисст хүлээлгэн өгч ашиглалтанд оруулсан.

“Энхтунх Орчлон” ХХК-ийн “Хар Сэрвэгэн” нүүрсний орд ашиглах төслийн гол зорилго нь уул уурхайн салбарт амжилттай ажиллан, Монгол улсын эдийн засгийн өсөлтөнд хувь нэмэр оруулах, ашиглалт, үйлдвэрлэлийн шинэ техник технологийг нэвтрүүлэх, орон нутгийн хөгжилд эерэг нөлөө үзүүлэх, орон нутгийн ард иргэдийг ажлын байраар хангах, нүүрсний ордын талбайд ашигт малтмалын хайгуул олборлолтын ажлыг чанарын өндөр түвшинд, үнэн зөв тогтоон гүйцэтгэж, ашиглалтын явцад байгаль орчинд ээлтэй, хаягдал багатай техник, технологи, тоног төхөөрөмжөөр харилцан ашигтай үйл ажиллагаа явуулах, орон нутгийн төсөвт тодорхой хэмжээний орлого оруулах зэрэгт энэхүү төслийн зорилго оршино.

Уурхайн олборлотын төлөвлөгөө

“Энхтунх Орчлон” ХХК нь “Хар сэрвэгэн” уурхайгаас 2023 онд нийт 149346 м3 шимт хөрс, 8,713,771 м3 хөрс хуулж, 747,931 тонн нүүрс олборлож нийт 9,248,007 м3 уулын цулын ажлыг гүйцэтгэхээр уулын ажлын төлөвлөгөөнд тусгаж, эрх бүхий байгууллагаар батлуулсан.

1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж байгууллагын мэдээлэл

“Хар Сэрвэгэн” нэртэй MV-019149 дугаартай ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийг эзэмшигч “Энхтунх Орчлон” ХХК-иуд нь Австрали улсын хөрөнгө оруулалттай, “Терра энержи” (улсын бүртгэлийн дугаар 9011221028) ХХК-ний охин компани юм.

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгжийн тухай мэдээлэл

Аж ахуйн нэгжийн нэр	“Энхтунх Орчлон” ХХК
Улсын бүртгэлийн дугаар	9019077039
Регистрийн дугаар	5618339
Үйл ажиллагааны чиглэл	Гадаад худалдаа, ашигт малтмалын хайгуул
Ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл	MV-019149
Хаяг	Монгол улс, Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, Нарны зам 91, “Санроуд оффис” төвийн 6-р давхар
Утас	(+976) 75750915
Факс	(+976) 7010-1092

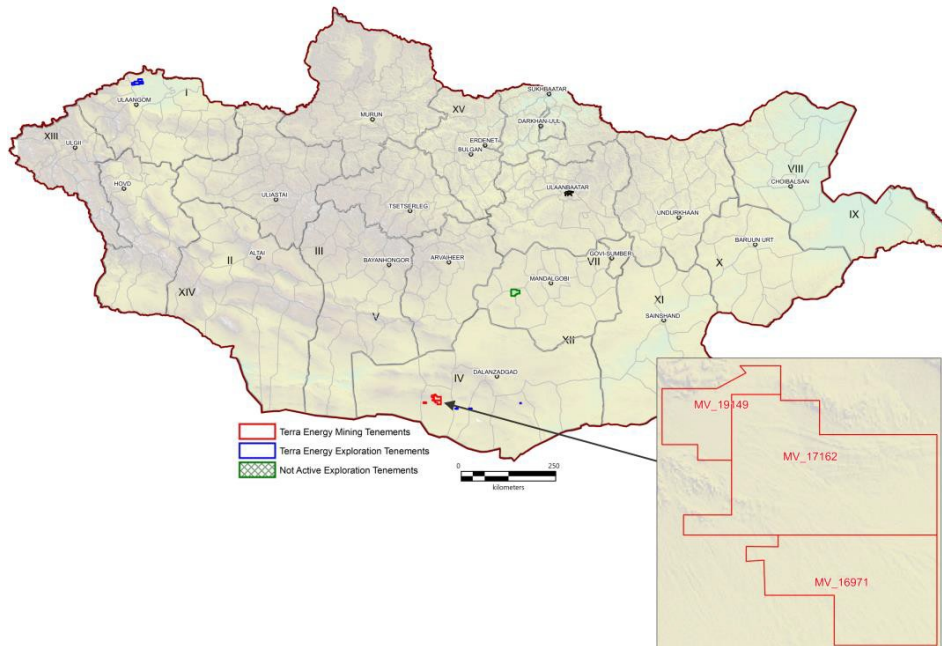
1.3. Төслийн байршил

Хар Сэрвэгэн нүүрсний орд нь Өмнөговь аймгийн Ноён сумын нутагт Ноён сумын төвөөс зүүн урагш 25 км, Өмнөговь аймгийн төв Даланзадгад сумаас 220 км, Улаанбаатар хотоос 800 км зайд оршдог.

Хар Сэрвэгэн нүүрсний орд нь Монгол улсын дэд бүтэц сул хөгжсөн бүс нутагт байрлаж байгаа боловч сүүлийн жилүүдэд тухайн бүс нутагт ашигт малтмалын эрэл, хайгуулын ажил эрчимжиж, дэлхийд тэргүүлэх томоохон алт, зэс, нүүрс, жоншны ордууд илэрч байгаа нь цаашид эдийн засаг, дэд бүтцийн гол бүс нутаг болох нь тодорхой юм. Засаг захиргааны хувьд талбай нь Ноён сумын нутагт харьяалагддаг. Тусгай зөвшөөрлийн булангийн цэгүүдийг дараах хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 2. Тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн өнцгийн солбилцолууд - Хар Сэрвэгэн

№	Уртраг	Өргөрөг	№	Уртраг	Өргөрөг
1	E 102° 15' 32.86"	N 43° 8' 27.35"	6	E 102° 19' 21.38"	N 43° 7' 1.31"
2	E 102° 16' 9.42"	N 43° 7' 46.49"	7	E 102° 16' 0.8"	N 43° 7' 1.31"
3	E 102° 16' 59.43"	N 43° 8' 5.75"	8	E 102° 16' 0.79"	N 43° 3' 44.88"
4	E 102° 16' 34.84"	N 43° 8' 27.31"	9	E 102° 11' 16.66"	N 43° 3' 44.88"
5	E 102° 19' 21.44"	N 43° 8' 27.26"	10	E 102° 11' 16.66"	N 43° 8' 27.36"

Зураг 1. Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн байршил

1.4. Ордын судалгааны түүх

“Энхтунх Орчлон” ХХК нь 2008-2011 оны хооронд 12600Х хайгуулын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайг эзэмшиж байсан БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай “Хуа Сэн Нан Юан Юу Шэ Зерен” компани нь эрэл-хайгуулын зорилготойгоор хайгуулын талбайн баруун, зүүн өмнөд болон өмнөд хэсгээр нийтдээ 5250 тууш метр, 50 ширхэг кернтэй алмазан өрөмдлөгийн цооног өрөмдсөн байдаг. 2012 онд “Энх Тунх Орчлон” компани тус талбайд хайгуулын ажил хийх эрхийг хууль ёсны дагуу шилжүүлэн авсан.

1.5. Уурхайн барилга байгууламж

“Цагаан өвөлжөө”, “Энхтунх орчлон” ХХК-иуд нь “Терра энержи” ХХК-ийн охин компаниуд бөгөөд Баруун ноён уул, Хар сэрвэгэн уурхайнууд нь нэг ордод үйл ажиллагаа явуулж байгаа нэг уурхай учраас уурхайн бүх барилга байгууламж, дэд бүтцийг нэгдмэл байдлаар ашигладаг. Уурхайн хөрс хуулалтын ажил эхэлэхийн өмнө бид холбогдох хууль дүрэм журамд заасны дагуу зохих зөвшөөрлүүдийг авч, Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг мэрэгжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлж БОНХЯ-аар батлуулан уурхайн барилга байгууламжуудыг барьж байгуулсан. Үүнд: Уурхайн ажиллагсадын хотхон ил уурхай талбайгаас баруун тийш 3 км орчим зайд байрлуулсан байна. Хотхоны бохир ус цэвэрлэх байгууламж бариж ашиглалтан оруулсан бөгөөд 2013-2014 онд нүүрс ачиж буулгах гаалийн хяналтын талбай, уурхайн хүнд механизмын засварын газар, оффис, шатахуун түгээх станц, тэсэрч дэлбэрэх материалын агуулах, уурхайн шүүрлийн ус тунгаан шүүж цэвэршүүлэх далан зэргийг барьж байгуулан үйл ажиллагаагаа өнөөг хүртэл явуулж байна.

Хүснэгт 3. Барилга байгууламж

№	Барилга байгууламж	Бүрэлдэхүүн	Хүчин чадал
1	Ажилчдын хотхон	Гэр	450 хүн
2	Засварын төв		1470 м ²
3	Уурхайн оффис		344 м ²
4	Лаборатори	Дээж бэлтгэлийн байр	112 м ²
		Шинжилгээний лаборатори	139 м ²
5	Гаалийн хяналтын талбай	Гаалийн хяналтын оффис	60 м ²
		Пүү хянагчийн байр	150 тонн
6	Тэсрэх материалын агуулах		80 тонн
7	Бохир ус цэвэрлэх байгууламж		250 хүний ахуйн ус
8	Шатахуун түгээх станц		100 тонн

Уурхайн кэмп: Одоогийн байдлаар уурхайн нийт ажилчид түр кэмп буюу ойролцоогоор 450 хүн амьдрах 111 ширхэг гэрт амьдарч, байрлаж байна.

Хяналт шинжилгээний лаборатори: Баруун ноён уул 1 нүүрсний ордын ил уурхайн талбайн ойролцоо хяналт шинжилгээний лабораторийг ашигладаг. Энэхүү лаборатори нь 20 тн-ийн 3 ширхэг контейнер байх ба контейнерийг лабораторийн зориулалтаар иж бүрэн тоногдсон байна. Хяналт, шинжилгээний лаборатори нь ил уурхайн олборлосон болон нүүрсний дээжүүдийг хүлээн авч нүүрсний шинж чанарыг тодорхойлох үүрэгтэй байна. Иж бүрэн тохижилттой лабораторийн гадна талаар ойролцоогоор 15x10x3.5 метрийн хэмжээтэйгээр хаалт буюу байгууламж барина.

Уурхайн оффис: Уурхайн оффис нь мөн кэмийн төлөвлөлтөд багтсан ба нийт 90 м² талбайг эзэлнэ. Оффисын байр нь хүлээн авагчийн хэсэг, оффисын талбай, уулзалтын өрөө, санхүүгийн өрөө, ерөнхий менежерийн өрөө гэсэн хэсгүүдээс тогтоно. Оффис нь кэмийн цогцолбор барилгын хоёрдугаар давхарт байхаар зураг төсөлд тусгагдлаа.

Уурхайн түр гал тогоо болон угаалгын газар: Уурхайн түр гал тогоо нь кэмийн талбай дотор байрлах ба ойролцоогоор нэг дор 60-70 хүн хүлээж авах хүчин чадалтай, сэндчичэн материалаар хийгдсэн 375м² талбайтай байгууламж юм.

Соёл амралтын байр: Төсөл хэрэгжүүлэгч нь ажилчдын тав тухыг хангах болон чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрүүлэх үүднээс уурхайн кэмп соёл амралтын байрыг сайжруулахаар ажиллаж байна. Соёл амралтын байранд ТВ өрөө болон чийрэгжүүлэх амралтын өрөөнүүдийг шинээр байгуулна.

Цэвэрлэх байгууламж: “Баруун ноён уул-1” уурхайн кэмпээс зүүн тийш 150м зайд

байрладаг бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжийг НБИК Нойон компаниар бариулсан байна. Энэхүү бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн ашиглаж байгаа технологи нь SBR буюу биологийн агааржуулах систем (тусгай нян)-ийг ашиглан бохир усыг байгаль орчинд хор нөлөөгүй цэвэршүүлдэг. Уурхайн кэмпээс үүссэн бохир усыг хоолойгоор, оффисоос үүссэн бохир усыг машинаар тээвэрлэн цэвэршүүлэх байгууламжид нийлүүлдэг. Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламж нь хоногт 50 м³ бохир ус цэвэршүүлэх хүчин чадалтай байна.

Шатахуун хадгалах агуулах: Уурхайн шатахуун хадгалах агуулахын эзэмшигч, зураг төсөл боловсруулагч, барилгын ажил гүйцэтгэгч компаниар “М-Ойл групп” ХХК ажиллаж байгаа бөгөөд 650м³ багтаамжтай, агуулахын нийт барилга байгууламж 1.5 га талбайтай байхаар төлөвлөсөн байна. Уг агуулахад дизель түлш хадгалах бөгөөд энэ нь газрын тосны бүтээгдэхүүний ангиллаар II-р ангилалд (28-450с хэмд гал авалцах) хамаарах хялбар асах бүтээгдэхүүнүүд юм.

Шатахуун нийлүүлэх гэрээт компаниар “Гурван Зам” ХХК-ийг урьдчилсан байдлаар сонгосон. “Гурван Зам” ХХК нь Өмнөговь аймагт болон Гурван Тэс суманд салбартай бүс нутгийн түлшний нийлүүлэлтийг хийдэг туршлагатай компани юм.

Засварын цех: Засварын газрыг кэмпээс ил уурхайруу хүрэх замын дунд байрлуулахаар төлөвлөсөн. Засварын газрын талбайн орчимд ажлын байр, бутлуур болон нүүрс жинлэх хэсгийг байгуулах ба засварын газрын ойролцоо агуулах, шатахуун түгээгүүрийн станц зэрэг байрлана. Уурхайд байгуулж ашиглалтанд оруулсан 1470 м² талбай бүхий засварын төвийг ашиглаж байна.

Төсөл хэрэгжүүлэгч “Энхтунх орчлон” ХХК нь “Цагаан өвөлжөө” ХХК-ний “Баруун Ноён Уул-1” нэртэй уурхайд ашиглагдаж байгаа ажилчдын кемп, засварын газар, захиргааны байр, баяжуулах үйлдвэр, гадаад тээврийн зам, бусад дэд бүтцийг ашиглахаар төлөвлөсөн байна. Иймд төслийн талбайд дэд бүтцийн барилга байгууламжууд баригдахгүй бөгөөд ил уурхай, хаягдлын овоолго, нүүрсний хадгалах талбай, зам, шимт хөрсний овоолгын байгууламж тус тус байгуулсан.

1.6. Уурхайн дэд бүтэц

Цахилгаан, дулаан хангамжийн эх үүсвэр шугам сүлжээ: Баруун ноён уулын уурхай дээр одоогийн байдлаар төвлөрсөн цахилгаан сүлжээнд холбогдоогүй ба одоогийн ажиллаж байгаа хэрэглээний цахилгааныг “Cummins”, “ULE”, “Teksan”, “Weifang Changshig” зэрэг нэр төрлийн дизель генераторууд хэрэглэн хангадаг. Одоогийн ажиллаж байгаа дизель генераторуудын суурилагдсан нийт хүчин чадал нь 1200 кВт.

Ил уурхайн гэрэлтүүлэг: Ил уурхай болон овоолгод ашиглаж буй зөөврийн гэрэлтүүлэг болох Night-Lite NL6 зөөврийн гэрэлт цамхаг нь 4 ширхэг 1,000 ватт метал галид ламптай ба 110'000 люмен гэрэлтүүлгийн хүрээ бүхий тод цагаан гэрэл гаргана. Шинэ төрлийн хаалганууд нь нягт, зэвэрдэггүй материалаар хийгдсэн ба бүхий л гол гол сервис үйлчилгээг хийх боломжтой. Гэрэлтүүлгийн 4 тулгуурт тогтворжуулагч нь 100 хүртэл км/ц хурдтай салхийг тэсвэрлэх чадвартай. Катерпилларын 1800 моторын эргэлт бүхий хөдөлгүүрээр ажилладаг.

Ус хангамж: Баруун ноён уул-1 нүүрсний уурхайн эдэлбэрт усны хайгуул судалгааны “Акватера” ХХК-аар 2013 онд Өмнөговь аймгийн Ноён сумын Ганзагад багийн нутагт гидрогеологийн анхан шатны судалгаа хийлгэсэн. Энэ ажлын хүрээнд нийт 7ш гидрогеологийн хайгуулын цооног өрөмдсөн бөгөөд үүний дараа ил уурхайн усжилтын тооцоог “Цэнхэр-Эрдэнэ” ХХК хийсэн. Улмаар 2018 онд уурхайн усжилтыг нарийвчлан тогтоох зорилгоор гидрогеологийн судалгааны ажлыг “ОХЬ УС” ХХК боловсруулсан. Мөн “Ундрага Өмнөговь” ХХК нь 2013 оны 5 сард унд-ахуйн усанд зориулж уурхайн кэмгийн ойролцоо гүний худаг өрөмдөж унд-ахуйн усны хэрэгцээг хангах усны эх үүсвэрийг тогтоосон байна. Уурхайн кэмгийн унд-ахуйн усны хэрэгцээнд шаардлагатай усыг гүний худгаас хангадаг ба ажилчдын өдөр бүрийн хэрэглээнд савлагаатай цэвэр усыг ажилчдын хүссэн хэрэглээгээр нь өгч үйлчилдэг. Гүний худаг нь уурхайн кемпээс зүүн зүгт (N-43°01'08.6'', E-101°17'39.4'', ELV-1553) байрлана. Харин бусад хэрэгцээний усыг уурхайн шүүрлийн усан санд тунгаасан уснаас соруулан авч ашиглана.

Шүүрлийн ус зайлуулалт: Уулын малталтууд руу нэвчин орж ирэх усыг сувгаар дамжуулан зумпэнд хуримтлуулан насосоор шавхан зайлуулна.

Энэхүү усыг нэвтрэх шатлал бүрт байгуулах зумфны багтаамжаас хугацааны тохируулгатай насосоор шавхан зайлуулна. Зумпэнд хуримтлуулсан шүүрэлтийн усыг даланруу насосоор татаж, ил уурхайн зам усалгаа болон техникийн усны хэрэглээнд ашиглахаар төсөлд тусгалаа. Одоогийн байдлаар ил уурхайд дизель генератортай Sykes болон Godwin брэндийн насосуудыг ашиглаж байна.

Харилцаа холбоо:

Уурхайн талбайд хиймэл дагуулын антенн суурилуулж интернэт ашиглаж байгаа бөгөөд интернэт суурин утасаар холбогдож байна.

Зам харилцаа:

Зам харилцааны хувьд Улаанбаатар хотоос баруун урагш Өмнөговь аймгийн Баяндалай сум хүртэл 440 км засмал замтай, Цогт-Овоо сумаас Өмнөговь аймгийн төв хүртэл 130 км

сайжруулсан шороон замтай, аймгийн төвөөс Ноён сум хүртэл 220 км-т орших бөгөөд тээврийн үндсэн төрөл автомашин, аймаг, сум, баг, хилийн дагуух суурин газрууд нь орон нутгийн шороон замаар холбогддог.

Орд нь дэд бүтэц хөгжиж буй бүс нутагт хамаарагдах бөгөөд хамгийн ойрхон хилийн боомт баруун урагш Өмнөговь аймгийн Гурван тэс сумын Шивээ хүрэнгийн боомт хүртэл 140 км бөгөөд “Баруун ноён уул-1”-ын нүүрсний уурхайгаас Нарийн сухайт-Шивээ хүрэн чиглэлийн авто замын 98.4км, 2 зурвастай, улсын чанартай, орон нутгийн замын Техник эдийн засгийн үндэслэлийг “Эн Би Си Си” ХХК-аар 2013 онд хийлгэж, Зам тээврийн сайдын 2013 оны 05 дугаар сарын 06 –ны өдрийн 106 дугаар тушаалын хавсралтад заасан солбилцлын дагуу батлагдсан.

2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГГИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Уур амьсгал:

Ноён ба Гурвантэс сумын агаарын температурын жилийн явц төсөөтэй боловч XI-III сард Ноён сумын нутаг Гурвантэс сумын нутгаас $1.6-0.9^{\circ}\text{C}$ –ээр хүйтэн, IV-X сард $1.2-2.7^{\circ}\text{C}$ –ээр дулаан болно. Ноён ба Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрийн агаарын температурын сүүлийн таван жилийн дундажийг олон жилийн дундажтай (1971-2010) харьцуулахад зуны улиралд олон жилийн дунджаас $1.0-1.4^{\circ}\text{C}$ -ээр дулаарч, харин өвлийн саруудад $0.6-1.6^{\circ}\text{C}$ -ээр хүйтрэх магадлалтай болно.

Ноён, Гурвантэс сумдын нутаг дэвсгэр дээр өвлийн улиралд (XII-I сар) цацрагын хэмжээ бага $229-317$ мДж/м², V сард хамгийн их буюу $650-680$ мДж/м² болно. Ноён сумын нутаг дэвсгэр дээр тусах нарны нийлбэр цацрагийн ерөнхий горим Гурвантэс сумынхтай бараг ижил зүй тогтолтой гэж үзэж болно.

Ноён, Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэр дээр олон жилийн дундажаар хамгийн ихдээ 126 мм, хамгийн багадаа 51.2 мм, ердийн дундажаар $90-95,0$ мм тунадас унадаг, нийт хур тунадасны $68-93\%$ -нь дулааны улиралд унана .

Гурвантэс, Ноён сумын бүс нутагт харьцангуй чийгийн жилийн дундаж 38.1% байдаг бол, 30% -с бага чийгтэй өдрийн тоо жилд дунджаар $85-89$ хоног байна.

Ноён сумын нутаг дэвсгэр дээрх салхины чиглэлийн давтагдал нь жилийн туршид төдийгүй, салхи ихтэй хаврын улиралд ч нэгэн адил баруун, баруун хойд, баруун өмнө зүгийн салхи зонхилж, тус бүр нийт тохиолдлын 20 гаруй хувийг эзэлнэ. Харин зуны улиралд баруун хойд ба баруун өмнө зүгийн салхины давтагдал тус бүр $16-19\%$, баруун зүгийн салхи 15% -ийг эзэлнэ. Гэхдээ зуны улиралд зүүн хойд, зүүн өмнө зүгийн салхи 10% -аас доошгүй, зүүн зүгийн салхи $7-9\%$ -ийг эзэлдэг магадлал их юм

Хөрсөн бүрхэвч:

Цөлийн сайрын сайр чулуурхаг бор саарал хөрс, элсэн хуримтлал, жалга сайрын сул хөгжилт хөрс, цөлийн бор саарал хөрс, толгодын заримдаг цөлийн чулуурхаг нимгэн бор хөрс тархах бөгөөд төрлийн хэмжээнд ялгарч, алаг цоог тархана.

Олборлолт явуулах талбайн хэмжээнд Заримдаг цөлийн Цайвар бор хөрс тархах бөгөөд хуурай сайраар их хэрчигдсэн өмнөт хэсэгт нь Цөлийн Бор саарал хэв шинжийн хөрс, тэдгээрийн чулуурхаг, сайргархаг, ердийн, мараалаг, элсэн хучаастай, сайрын зэрэг төрлийн

хөрс зонхилон тогтворжсон байна.Талбайн хэмжээнд тогтворжсон эдгээр хөрс элсэн болон элсэнцэр голдуу ширхэгийн бүрэлдэхүүнтэй, маш бага хэмжээний ялзмаг агуулсан үржил шимээр тааруу, шүлтлэг уусмалын орчинтой, хөрсөнд хужирлаг шинж чанар давамгайлж байна. Хөрсний байгалийн аясаар нөхөн сэргээгдэх чадвар удаан, элэгдэл эвдрэлд өртөмтгий, элсэн-сайр чулуун хучаас ярагдсан тохиолдолд хөрсний эвдрэл идэвхжихээр байна. Иймд сөрөг нөлөөллийг бууруулан ажиллах шаардлагатай.

Ургамлан нөмрөг:

Уурхайн эргэн тойронд ургамал нөмрөг харьцангуй тогтвортой, жилийн дөрвөн улиралд ашиглаж буй бэлчээрийн нутаг. Ургамлын арвийн үнэлгээний хувьд зонхилогч, дэд зонхилогч ургамлууд нь *сop1-sp*, бусад зүйл ургамлууд нь *sp* цөөн хэдэн зүйл ургамал нь *solарвийн* үнэлгээтэй байна.Ургамлын дундаж өндрийн хувьд олон наст өвслөг ургамал-5.5см, сөөглөг ба сөөгөнцөр ургамал-21.3см. Ургац 97.5-112.5 кг/га.

Ургамлын ташинга үүсгэх байдлаар нь үзвэл сөөглөг ба сөөгөнцөр ургамал дээд дэд, олон наст өвслөг ургамал дунд дээд, ганц ба хоёр наст ургамлын өнгөрсөн жилийн босоо хагд (найлзуурууд) доод дэд ташингийг бүрдүүлж байна.

Талбайн өнгөн хөрсийг хуулж овоолго үүсгэн техникийн нөлөөлөлд өртсөн талбайг нөхөн сэргээхэд ашиглах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагааг цаг алдалгүй хийж ургамалжуулах арга хэмжээ авах нь байгаль орчноо хамгаалах нөхөн сэргээх үйл ажиллагаа бөгөөд тоосжилтыг бууруулж, ажилчдын ажиллах таатай нөхцөл, эрүүл орчинг бүрдүүлэх сайн талтай. Мөн Бэлчээр тэжээлийн үнэт ургамлуудыг хамгаалах, тэдгээр ургамлыг тарих, нөхөн сэргээх ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар өндөр түвшинд гүйцэтгүүлэх шаардлагатай.

Амьтаны аймаг:

Өмнөговь аймаг Төв Азийн их говь цөлийн бүсэл оршино. Ноён сумын нутагт хамаарах бөгөөд амьтны газарзүйн мужлалын хувьд Алтайн өвөр говийн тойхргт хамаарах (А.Г.Банников 1954) бөгөөд Эрдэнэ нурууны салбар уулсаас өмнө зүгт чиглэсэн сайр садаргаар ихээхэн хэрчигдсэн харгана, буйлст хайрга чулуурхаг, зарим хэсэгт хужир мараа бүхий дэрс, түнгэт хотгортой хур тунадас элбэг үед ус ундрагатай, гов цөлийн амьтад байршин нутаглах нэн тохиромжтой нутаг юм. Иймдээ ч говь цөлийн бүсийн амьтны аймгийн түлхүүр зүйл болох олон улсын болон бүс нутгийн хувьд ховор нандин зүйлүүд олон байдгаараа онцлог юм.

Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг тогтоох хяналтын ажлыг улирал тус бүрт зохион байгуулах, хяналтын явцад илэрсэн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг төлөвлөж, хэрэгжүүлж байх шаардлагатай. Мөн төслийн явцад амьтдын амьдрах орчин өөрчлөгдөж, шинээр бий болсон орчинд тухайн нутагт өмнө нь

тохиолдож байгаагүй, эсвэл тоо толгой нь цөөн байсан амьтад олноор шилжин суурьшиж болзошгүй тул уурхайн ашиглалтаас гарсан талбайд нэн даруй нөхөн сэргээх ажлыг зохион байгуулж байх шаардлагатай.

Гадаргын болон гүний ус:

Уурхайн хана, мөргөцөгт шүүрэн орж ирэх усны тоо хэмжээг усны статик нөөцийн хэсэгт тооцоолсноор цагт 78.1м³ байх бөгөөд Уртын голын Сайр дагасан газрын доорхи усны урсацын дагуу ул суурийн хадархаг чулуулгийн ан цавын ус, сайрын хөрсний нүх сүвийн ус нийлж, нэгдсэн нэг урсацыг бүрдүүлснээр ил уурхайн олборлолтыг нөхцөлд уурхайн хана, ёроолын мөргөцөгт шүүрэн орж ирэх усны тоо хэмжээ улам ихэсгэх зүй тогтолтой нь ажиглагдсан байна. Усны байгалийн статик нөөцийг тооцоолсон тооцооллоос үзэхэд хоногт 1875.2м³ ус шүүрэх бөгөөд үүнээс 93.12м³-г нөхөн сэлбэгдэнэ гэж тооцвол ашиглалтын хугацаанд 2940432м³-г усыг гадагшлуулах бөгөөд газрын доорхи усны статик нөөцийн барагдалт 38.4% орчим байна. Энэ нь газрын доорхи усны статик нөөцийн ашиглалтын хувь (доль)-0.3-0.5-аас хэтрэхгүй байх нөхцлийг бүрэн хангаж байна.

Гадаргын усны болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлж, горхи булаг ширгэх, мөн айлуудын худаг дээр мониторинг хийж ажиллах нь зүйтэй. Төслийн талбайн эргэн тойронд газрын доорхи усны тархалтын ерөнхий зүй тогтлыг судалж, ус хагалбарын бүс, ус хуримтлалын мужуудыг нарийвчлан тогтоох шаардлагатай.

Тусгай хамгаалалттай газар нутаг, түүх соёлын өв:

Түүх соёлын дурсгалт зүйлс, ТХГН-т төслөөс үзүүлэх нөлөө дунд зэрэг юм. Өмнөговь аймгийн Ноён сумын нутагт орших MV-017162, MV-019149 тоот тусгай зөвшөөрөлтэй талбайнууд нь нь Засгийнгазрын 2012 оны 194-р тогтоолоор баталсан усан сан бүхий газрын хамгаалалтын бүстэй давхцалгүй байна. Иймд төслийн хэрэгжилтийн үед ТХГН-д нөлөөлөх нөлөөлөл байхгүй юм. Харин тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайнуудад хийсэн археологийн судалгаагаар түүх, соёлын дурсгалт зүйл 5 ш тодорхойлогдсоныг авран хамгаалах ажлыг Шинжлэх Ухааны Академийн Түүх Археологийн хүрээлэнгийн эрдэмтэд судлаачидтай хамтран гүйцэтгэсэн.Цаашид төслийн үйл ажиллагааны үед түүх дурсгалт зүйлс илэрвэл соёлын өвийг авран хамгаалах арга хэмжээг авах хэрэгтэй.

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧООН

“Баруун Ноён Уул-1”, “Хар сэрвэгэн” ордуудын нүүрс олборлох төслийн БОНБНҮ-ээр төслийн гол болон болзошгүй нөлөөллийг дараах байдлаар тодорхойлсон байдаг.

Хүснэгт 4. БОНБНҮ1-ээр тогтоосон төслийн гол ба болзошгүй нөлөөлөл

№	Байгаль орчны үзүүлэлт	Шууд	Шууд бус	Өөрөө зохицуулагдах	Богино хугацааны	Урт хугацааны	Буцаж нөлөөлөх	Буцалтгүй нөлөөлөх	Сулавтар нөлөөлөх	Дунд зэрэг нөлөөлөх	Хүчтэй нөлөөлөх
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Байгалийн төрөл зүйн өөрчлөлт											
1	Газрын доорхи урсацын өөрчлөлт	-				-		-			-
2	Газрын доорхи усны чанарын өөрчлөлт		-	-		-		-	-		
3	Ургамлын бүтцийн өөрчлөлт		-			-		-		-	
4	Хөрсний элэгдэл, эвдрэл	-				-		-		-	
5	Геологийн тогтоцын өөрчлөлт	-		-		-		-			
6	Зэрлэг, ан амьтдын орон зайн өөрчлөлт		-	-		-		-	-		
7	Уур амьсгалын (бичил) өөрчлөлт										
2. Байгалийн нөөцийн ашиглалт											
8	Газрын гадаргын нөөц баялаг	-				-		-		-	
9	Бэлчээр, тэжээлийн байдал	-				-		-		-	
10	Эрдэс түүхий эд, нөөц	-				-		-			-
11	Эрчим хүчний нөөц		-	-							
3. Байгаль орчны чанарын өөрчлөлт											
12	Ундны усны чанар өөрчлөгдөх		-		-		-			-	
13	Ундны усны нөөц хомстох	-				-		-			-
14	Агаарын бохирдол	-		-		-		-		-	
15	Хөрсний бохирдол		-		-		-			-	
16	Хорт бодис усаар дамжин хүн, амьтанд үзүүлэх нөлөөлөл		-			-		-	-		
17	Дуу, чимээ шуугианы нөлөөлөл	-			-		-		-		

4. Байгалийн өнгө төрх, түүх соёлын дурсгалт зүйл, археологи, палентологийн олдвор											
18	Байгалийн үзэсгэлэнт төрх өөрчлөгдөх	-				-		-	-		
19	Ландшафтын хэлбэр, өнгө өөрчлөгдөх	-				-	-			-	
20	Тусгай хамгаалалттай газар, нутагт нөлөөлөх										
21	Түүх соёлын дурсгалт зүйлд нөлөөлөх										
22	Археологи, палентологийн олдворт нөлөөлөх										
5. Нийгэмд үзүүлэх нөлөөлөл											
23	Дэд бүтцийн хөгжилд нөлөөлөх	+				+		+		+	
24	Үйлчилгээний салбарын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх	+				+		+	+		
25	Хүн амын орлого нэмэгдэж өөрчлөгдөх	+			+			+		+	
26	Хүн амын тоо өөрчлөгдөх		+			+		+	+		
6. Эдийн засаг, байгаль орчин											
27	Хувийн өмчийн болон татварын орлого өөрчлөгдөх	+		+	+			+		+	
28	Орон нутгийн орлого нэмэгдэх	+		+		+		+		+	
29	Ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг болох		+		+		+		+		
30	Ажлын байр нэмэгдэх	+				+		+			+
31	Улирлын чанартай эрэлт хэрэгцээ нэмэгдэх		+	+		+	+		+		
32	Хүн амын эрүүл мэндэд нөлөөлөх		-			-		-		-	
7. Бусад нөлөөлөл											
33	Шороон зам харилцаа, машин механизмын хөдөлгөөн шилжилтээс үүдэх хөрсний эвдрэл	-				-	-			-	
34	Ахуйн бохир ус, нефтийн бүтээгдэхүүн хөрсөнд нэвчиж хөрс ба грунтны усыг бохирдуулах.		-			-		-	-		
35	Ахуйн хог, хаягдал, хогийн цэгийн ариутгал муугаас эвгүй үнэр гарах, шавьж үржих	-			-		-		-		
36	Хүчтэй салхи, тоосжилт		-	-	-					-	
Нөлөөллийн тоо ширхэг	Сөрөг	13	10	6	6	15	10	11	8	9	3
	Эерэг	6	3	3	3	6	2	7	4	4	1

4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай шинэчилсэн хуулийн 9-р зүйлд зааснаар Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөө (БОМТ) нь нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, дүйцүүлэн хамгаалал хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан баримт бичиг бөгөөд Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ (БОННУ)-ний салшгүй хэсэг юм. “Баруун Ноён Уул-1” нүүрсний ордыг ил аргаар ашиглах төслийн БОМТ-г Монгол Улсын байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай шинэчилсэн хууль, БОНХЯ-ны сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний А/618 дугаар тушаалын дагуу холбогдох дүрэм журмын шаардлагад нийцүүлж боловсруулав.

Бид уурхайн төслийг хэрэгжүүлэхдээ 2023 онд төслийн бүхий л үйл ажиллагааны үе шат тус бүрт байгаль орчинд учирч болох сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, байгалийн баялгийг зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх ажилд нэн тэргүүний ач холбогдол өгч, дараах эрхэм зорилтуудыг баримтлан ажиллана.

БОМТ-2023 зорилт

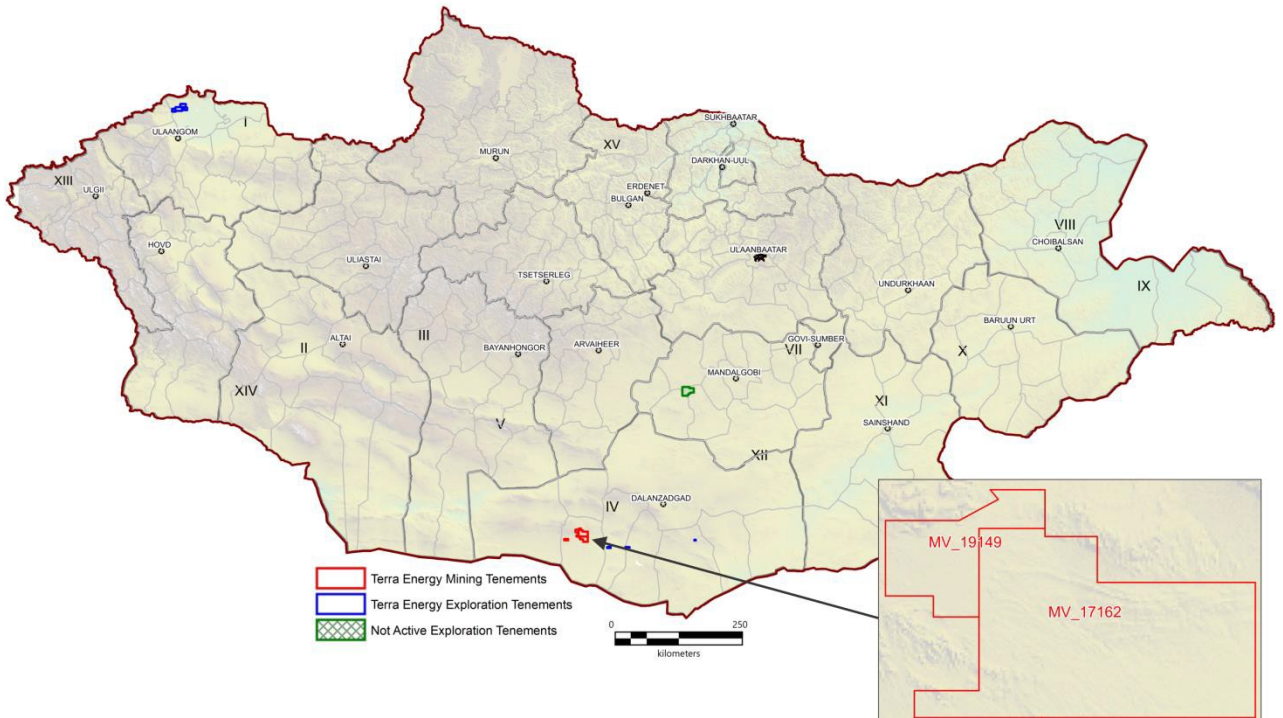
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗОРИЛТУУД

- Монгол улсын холбогдох хууль тогтоомжуудын хэрэгжилтийг сайжруулах;
- Нутгийн ард иргэдийн уламжлагдаж ирсэн соёл, өв уламжлалыг хүндэтгэж хамгаалах;
- Батлагдсан БОМТ 2023-г хамгийн багадаа 90% -ийн гүйцэтгэлтэйгээр хэрэгжүүлэх;
- Хүрээлэн буй орчны талаар ажилтнуудын мэдлэгийг дээшлүүлэх;
- Байгаль орчны мэргэжилтнүүдийн нэмэгдүүлэх;
- Төрийн захиргааны байгууллагууд болон нутгийн өөрөө удирдах байгууллагуудын хяналт шалгалт, БО-ны аудитаас гарах зөвлөмжүүдийг хэрэгжүүлэх;

Хамрах хүрээ:

Энэхүү Энхтунх Орчлон ХХК-ийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг залгаа орших “Цагаан Өвөлжөө” ХХК-ийн MV-017162 тусгай зөвшөөрлийн талбайн “Баруун Ноён Уул” нүүрсний төслийн бүхий л үйл ажиллагаанд баримтлан ажиллана.

Зураг 2. Хамрах хүрээ

5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 5. Уурхайн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Чиглэл	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төгрөг	Тоо хэмжээ	Хэрэгжүүлэх давтамж	Нийт зардал, төгрөг	Баримтлах хууль, журам стандарт
1	Агаарын чанар	Уурхайн үйл ажиллагааны үе шатанд замын гадаргуу болон уурхайн орчны тоосжилт их босдог газруудыг уурхайн ухлагаас гарч байгаа шүүрлийн усыг ашиглан услах, тоосжилт дарах	Төслийн үйл ажиллагааны хэмжээнд	Нэгж усалгаа	0	тодорхой лоогүй	Жилийн турш	“Баруун ноён уул” уурхайн Шүүрлийн ус ашиглана.	“Агаарын тухай”, “Автозамын тухай”, “Хог хаягдалын тухай” хууль, MNS 5885:2008, MNS 0012-013:1991, MNS 4585:1998, БОНБНУ, дотоод журмууд
		Дотоод орчны агаарын чанарын хэмжилтийг албан байр, талбай дээр ажиллаж байгаа машин техникийн кабин, ажилчдын гэр дотор хийх. /Хэмжилтийн үр дүн MNS 4990:2015 стандарт/	Уурхайн талбай дээр ажиллаж байгаа бүх төрлийн машин техник	Нэгж хэмжилт	0	4	Улирал бүр	“Баруун ноён уул” уурхайн БОМТ-ын төсөвт тусгасан	

2	Гадаргын болон газрын доорх	Шүүрлийн усны хэрэглээний бүртгэл хийх	Төслийн үйл ажиллагааны хэмжээнд	Нэгж тайлан	166,666	12	Сар бүр	2,000,000	MNS5916:2008, MNS 3297:1991, БОНБУ, дотоод журмууд
		Унд ахуйн усны хэрэглээг зөв зохистой ашиглах талаар ажилчидад сургалт орох	Төслийн талбайн хэмжээнд	м ³	-	-	Жилийн турш	100,000	
3	Хөрсөн бүрхэвч	Орон нутгийн зам болон уурхайн бүс орчимд олон салаа зам гаргаж хөрс талхлагдахаас сэргийлж жолооч нарт давтан зааварчилгаа өгөх	Уурхай-Сумын төвийн чиглэл	хүн	-	-	6 сар тутамд	Дотоод зардлаар	“Ашигт малтмалын тухай”, “Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай”, “Химийн хорт аюултай бодисийн тухай” хууль, MNS5916:2008, MNS 3297:1991, БОНБУ, дотоод журмууд
		Хөрс бохирдуулагч хөрсөнд алдагдсан тохиолдол бүрт саармагжуулах, цэвэрлэх арга хэмжээ авах	Төслийн талбайн хэмжээнд	м ³	-	Төлөвлөх боломжгүй	Жилийн турш	“Баруун ноён уул” уурхайн БОМТ-ын төсөвт тусгасан	
		ШТМ хөрсөнд алдагдсан үед хусаж авах, саармагжуулах, цэвэрлэх арга хэмжээ авах, шаардлагатай багаж материалыг бэлтгэх /элс, хүрз, ус, саармагжуулагч бодис гэх мэт/	Засварын газар, ШТС	Асгаралтын иж бүрдэл	800,000	1	Хэрэгцээт үед	800,000	
4	Газрын хэвлий	Уурхайн ашиглалт, дэд бүтцийн хэмжээнд эвдэгдэж байгаа газрын хэмжээг тодорхойлох, бүртгэл хөтлөх	Төслийн үйл ажиллагааны хэмжээнд	га	-	-	Жилийн турш	Дотоод зардлаар	

5	Ургамалан нөмрөг	Уурхайн тэлэлтийн явцад олон тооны машин техник ажиллах тул тэдгээрийн хөдөлгөөний чиглэл явах маршрутыг нарийн төлөвлөж, уурхайн тэлэлт хүртэл уурхайн олборлолт эхлэхээс өмнө шинээр зам тавих	Төслийн талбайн хэмжээнд	км	-	-	Жилд нэг	Дотоод зардлаар	“Байгаль орчныг хамгаалах тухай”, “Байгалийн ургамалын тухай” хууль, БОНБНУ, дотоод журмууд
		Өмнөх жилүүдэд тарьсан модны усалгааг тогтмол гүйцэтгэх	Төслийн талбайн хэмжээнд	Нэгж суулгац	10,000	250	Жилийн турш	5,000,000	
		Нийт						7,900,000	

6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уурхайн 2023 оны уулын ажлын төлөвлөгөөнд уурхайн үйл ажиллагаанд 60 га талбай өртөхөөр төлөвлөгөөнд тусгагдсан ба энэхүү төлөвлөгдсөн талбайн гүйцэтгэлээр шимт хөрсийг хуулна.

“Хар сэрвэгэн” лицензийн талбайн уурхайн олборлолтод өртөх хэсэг нь харьцангуй бага байгаа бөгөөд 2023 онд зөвхөн уулын ажлын тэлэлт хийгдэх учраас нөхөн сэргээх талбай одоогоор байхгүй байна.

Хүснэгт 6. 2023 оны нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Нөхөн сэргээлтийн төрөл	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Нөхөн сэргээлтийн бэлтгэл ажил	Шимт хөрс хуулах	га	Уулын ажлын гүйцэтгэлээр хийнэ.	5,000,000	Жилийн туршид	MNS 5916:2008
Нийт				5,000,000		

7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн Гуравдугаар зүйлийн 3.1.11-д "биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах" гэж төслийн үйл ажиллагаанд өртөгдөн унаган төрх, хэв шинж, амьдрах орчноо алдсан биологийн олон янз байдлыг өөр газарт нөхөн хамгаалах арга хэмжээг хэлнэ гэж тодорхойлсон байдаг. MV-017162 болон MV-019149 тоот тусгай зөвшөөрлийн нийт талбайд биологийн олон янз байдлын судалгаа шинжилгээг 2022 онд мэргэжлийн байгууллага болох “Их монголын байгаль” ХХК-аар гүйцэтгүүлсэн. Энэ онд бид Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний хэрэгжүүлэх боломжтой ажлыг төлөвлөгөөнд тусган ажиллах байна.

Хүснэгт 7. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө

	Хэрэгжүүлэх аргахэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, сая.төг	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Нийт зардал, төгрөг	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Бэлчээрийн менежмент зохион байгуулж байгаа талбайг техноген үйл ажиллагаанаас хамгаалахын тулд / машины зам, эвдрэл, бохирдол/ “Энэ талбайд бэлчээрийн менежментийн арга хэмжээ явуулж байна” гэсэн утгатай пайз тавьж тэмдэгжүүлэх	Ноёны нуруу явах зам дагуу	6	150,000		Бэлчээрийн менежментийг хэрэгжүүлэх талбайн эргэлтийн цэгүүдийг байгуулна. Сэлгэж амраасны дараа бэлчээрийн ургамлын гарц нэмэгдсэн байна	1.000.000	Байгаль орчныг хамгаалах тухай”, “Байгалийн ургамалын тухай”
2	Зонхилох бэлчээрийн нэгж талбар бүрд ургамалжлын судалгааны мониторинг цэг байгуулна. Ойролцоогоор 6-аас багагүй цэгт	Ноёны нуруу	6	2,000,000		Бэлчээрийн төлөв байдал тодорхойлох, ургамлын зүйлийн өөрчлөлт илрүүлэх, амьтны тархалт ажиглах цэг болно	17,000.000	хууль, БОНБНУ, дотоод журмууд

3	Мониторинг цэгийг тэмдэгжүүлэх, пайз хадах ажил	Ноёны нуруу	6	5,000,0		Мониторинг цэгийн координат, бэлчээрийн төрлийг бичсэн пайз хадна.	6,000.000
4	Бэлчээрийн мониторинг цэг бүрд 5,6,7,8,9,-р саруудад дараах үзүүлэлтүүдээр -Зүйлийн бүрдлийн өөрчлөлт -Бэлчээрийн ургамалжлын бүрхцийн өөрчлөлт -Бэлчээрийн ургацын өөрчлөлт	Ноён нуруу	1	5,000,000		Жил бүрийн бэлчээрийн төлөв байдлыг энэхүү цэгүүдэд хянаж болно	6,000.000
5	Хөдөлгөөн мэдрэгч бүхий камераар амьтаны мониторинг судалгааг хийх	Ноёны нуруу	Тогтсон цэгүүд	2,000,000		Сар тутамд мэдээллийг хуулж авах замаар мэдээллийн сан үүсэх	7,000,000
6	Ган зудтай үед шаардлагатай газруудад биотехникийн арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх	Ноён сумын хэмжээнд	Нэгж шалгалт	5,000,000	1	Жилд нэг	5,000,000
							44.000.000

8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

8.1. Болзошгүй нөлөөллийн товч тодорхойлолт

Уурхайн үйл ажиллагаанаас болж нийгэм эдийн засагт дараах хэд хэдэн төрлийн нөлөөлөл үүсч болзошгүй юм.

- *Олон нийтийн эрүүл мэндийн болон аюулгүй байдал:*
- *Малын бэлчээрийн талбай багасах*
- *Малчид болон нутгийн оршин суугчид, зарим хэрэглэгчдийн эрх ашиг хөндөгдөх*

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох чиглэлээр хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ: “Энхтунх Орчлон” ХХК нь “Хар сэрвэгэн” нүүрсний төслийн хүрээнд уурхайн нөлөөлийн бүсийг тогтоож, нөлөөлөлд өртөх айл өрхүүдийн судалгааг гаргасны үндсэн дээр айлуудыг нүүлгэн шилжүүлж, нөхөн олговрыг бүрэн олгосон. Иймээс 2023 онд энэ чиглэлийн ажил төлөвлөгөдөөгүй болно.

9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Хар Сэрвэгэн” уурхайн тусгай зөвшөөрөл бүхий талбай 2012-2013 онуудад археологи палеонтологийн хайгуул судалгааны ажлыг эрдэм шинжилгээний байгууллагуудаар гэрээгээр гүйцэтгүүлсэн бөгөөд уурхайн талбайд нийт 16 дурсгал тодорхойлогдсоныг **авран хамгаалах ажлыг** Шинжлэх Ухааны Академийн Түүх Археологийн хүрээлэнгийн эрдэмтэд судлаачидтай хамтран гүйцэтгэсэн. Төслийн талбайд үйл ажиллагаа явуулж ирэхэд ямар нэгэн нэмэлт түүхийн дурсгал илрээгүй байна.

Хүснэгт 8. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Нөлөөлөлд өртөх түүх соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Тоо хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Археологи болон палеонтологийн дурсгал	Хэрэв хайгуул судалгаа хийгдээгүй талбайнуудад шинээр газар хөндөх хүсэлт ирвэл авран хамгаалах арга хэмжээ зохион байгуулах	-	-	Тодорхойлох боломжгүй	Жилийн турш	МУ-ын Соёлын өвийн тухай хуулийн 27.8, 27.9 БСШУ сайд 222 дугаар тушаал

10. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төсөл хэрэгжүүлэгч “Энхтунх орчлон” ХХК нь төслийг хэрэгжүүлэхдээ хамтран ажиллаж буй “Спейшл майнинг сервис” ХХК тэсэлгээний ажлуудыг гүйцэтгүүлэх бөгөөд тэсрэх бодисын ашиглалт, тээвэрлэлт, хадгалалт, устгахтай холбогдох арга хэмжээг туслан гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгжүүд хариуцан ажиллахаар гэрээлсэн байна. Иймд хортой, аюултай, тэсрэмтгий бодисуудын ашиглалтын үед хөндлөнгийн хяналт тавих, шаардлагатай арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үүрэг өгөх зарчмаар ажиллахаар төлөвлөсөн байна. Харин байгалийн хүчин зүйл, технологийн доголдол, аюулгүй ажиллагаа, хөдөлмөр хамгаалал, эрүүл ахуйтай холбогдох ослын менежментийн төлөвлөгөөний зорилго нь осол үүсч болзошгүй нөхцөл байдлыг тодорхойлох, тухайн ослын нөхцөл байдлыг үнэлэх, сэргийлэх арга хэмжээг төлөвлөх, хяналт тавих ба түүнийг мэдээлэхэд оршино. Уг менежментийг төслийн хүрээнд үйл ажиллагаа явуулж буй үндсэн болон туслан гүйцэтгэгч бүх компани нь хэрэгжүүлэх шаардлагатай бөгөөд осол, эрсдэлийг эрт илрүүлэх нь гарч болох сөрөг нөлөөллийг багасгахад чухал үүрэгтэй.

Хүснэгт 9. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төгрөг	Нийт зардал, төгрөг	Хэрэгжүүлэх давтамж	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1.	Аюултай бодис асгарах, хяналтаас гадуурх дэлбэрэлт, хүний эрүүл мэнд муудах	Химийн бодисын хэрэглээнд хөндлөнгийн хяналт тавих /Химийн бодисын хадгалалт, тээвэрлэлт, хэрэглээ, Агааржуулалтын систем,галын хор, саармагжуулагч бодис зэрэг шаардлагатай материалын бүрдэл/	Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд	12 шалгалт	11,666	140,000	Сар бүр	Жилийн эцсийн тайланд тусгана	Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль, химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам,

2.		Осол, аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулан батлуулах	Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд	төлөвлөгөө	100,000	100,000	Жилийн эхний сард	Осол, аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө	Гамшгаас хамгаалах тухай,
3.	Гал түймэр, нуралт, автехникийн осол, үер, дэлбэрэлт	Болзошгүй аюул ослын үед нөхцөл байдлыг холбогдох байгууллагад тогтмол мэдээлэх, шаардлагатай үед нэмэлт дайчилгаа зохион байгуулах	Төслийн хүрээнд	Тодорхойлох боломжгүй	-	-	Жилийн турш	Аюултай бодис алдагдсан тохиолдолд	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эррүүл ахуйн тухай хууль
		Нийт				240,000			

11. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Хар сэрвэгэн” төслийн хүрээнд уурхайн үйл ажиллагааны явцад үүсч буй хог хаягдлын байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг байж болох хамгийн бага хэмжээнд байлгах зорилготой ажиллаж байна.

Төслүүдийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны явцад үүсэх хог хаягдлыг хамгийн бага хэмжээнд байлгах, дахин ашиглах эсвэл дахин боловсруулах замаар гарсан хог хаягдлын сөрөг нөлөөллийг бууруулах, үлдсэн хог хаягдлыг байгаль орчинд аюулгүй арга технологиор устгах зарчмыг баримтлан хог хаягдлыг зүй зохистой удирдан зохицуулахыг зорьж ажиллаж байна. Хог хаягдлын менежмент төлөвлөгөөний үндсэн зорилтууд нь:

- Уурхайн хэмжээнд үүсч буй бүх төрлийн хог хаягдлын төрлийг тодорхойлох ба тэдгээрийг ангилах
- Ангилал тус бүр дэх хогийг цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх ба зайлуулах явцад үүсэх шинж чанарыг тодорхойлох
- Дахин ашиглагдах болон дахин боловсруулагдах хог хаягдлын үр дүнтэй зохицуулалт хийхдээ зориулалтын сав байрлуулж цуглуулан авах.
- Хог хаягдлыг багасгах үр дүнтэй аргуудыг хэрэгжүүлэх
- Уурхайн хэмжээнд үүсч буй бүх төрлийн хог хаягдлын зохицуулалт нь Монгол Улсын байгаль орчны хууль тогтоомжууд болон холбогдох стандартуудад нийцэх болно.

Хүснэгт 10. Уурхайн хог хаягдлын зохицуулалтын төлөвлөсөн арга хэмжээ

№	Хог хаягдалын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төгрөг	Тоо хэмжээ	Нийт Зардал төгрөг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн бичиг баримт
1.	Ахуйн болон үйлдвэрийн	Уурхайн үйл ажиллагаанаас гарч байгаа энгийн хог хаягдлын гэрээг холбогдох байгууллагатай хийх Гэрээний дагуу зохицуулах	Төслийн талбай	тонн	5,600,000	Гүйцэтгэлээр Баруун ноён уурхайн төлөвлөгөөнд хамт орсон.	20,200,000	Жилийн турш	Хог хаягдлын тухай хууль, Дотоод журам
2.		Хуванцар сабыг ангиллан ялгах сав болон цэг байгуулах	Төслийн талбай	Ширхэг	Дотоод зардлаар		Дотоод зардлаар	Тухайн жилдээ	
3.	Аюултай	Ашигласан тос, тосолгооны материалыг дахин боловсруулах зорилгоор холбогдох компанид хүлээлгэн өгч, баримтыг бүрдүүлэх	Хаягдал тос цуглуулах цэг	Тонн	200.000	Гүйцэтгэлээр Баруун ноён уурхайн төлөвлөгөөнд хамт орсон.	400,000	6-10 сард	“Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах, устгах” журам, дотоод журам

									, устгах” журам, дотоод журам
4.		Аюултай хог хаягдлын үүсгэгчийн бүртгэлийн дугаарыг орон нутгийн байгаль орчны албанд хандаж авах	Төслийн талбай	тайлан	200,000	Төлөвлөгөөний жилдээ багтааж авах	200,000	Тухайн жилдээ	Хог хаягдлын улсын тоо бүртгэл хөтлөх, тайлагнах журам
5.	Ахуйн, үйлдвэрийн болон аюултай	Хог хаягдалын бүртгэл хөтлөх	Төслийн талбай	тайлан	20,000	12	“Цагаан өвөлжөө” ХХК-ийн Баруун ноён уул-1 уурхайн БОМТ-2023-т зардал тусгагдсан	Сар бүр	Хог хаягдлын улсын тоо бүртгэл хөтлөх, тайлагнах журам
Нийт							20,800,000		

12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

12.1. Орчны хяналт шинжилгээний ажлын төлөвлөгөө

“Энхтунх орчлон” ХХК нь “Цагаан Өвөлжөө” ХХК-тай хамтран Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай, Ашигт малтмалын тухай Монгол Улсын хуулиудын дагуу хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг бүрэн хэрэгжүүлэх, батлагдсан арга, аргачлалаар дээжлэлт, хэмжилт хийх, шинжилгээг гүйцэтгэхээр төлөвлөсөн.

Хяналт шинжилгээний ажлын хүрээнд усны шинжилгээг сар бүр, хөрсний шинжилгээг улирал бүр, агаарын хяналт шинжилгээг улирал бүр эрх бүхий итгэмжлэгдсэн лаборатори, шинжээчээр хийлгэн ажиллаж, үр дүнг нь доорхи асуудлуудыг тодорхойлох, үнэлэхэд ашиглаж байна. Үүнд:

1. Байгаль орчны чанарын стандартыг шаардлагыг хангахгүй байгаа тохиолдолд шаардлагатай залруулах ба сэргийлэх үйл ажиллагааг төлөвлөх ба хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах
2. Байгууллагын байгаль орчны дотоод хэмжилтүүдийн үр дүнг мэргэжлийн лабораторийн үр дүнтэй харьцуулан дүн шинжилгээ хийх
3. Уурхайн төслийн үе шатуудын явцад агаарын болон хөрс, усны шинж чанарт өөрчлөлт байгаа эсэхийг тодорхойлох
4. Байгаль орчны хяналт шинжилгээний мэдээллийн санг бий болгож төслийн байгаль орчны нөлөөллийг тодорхойлох

Уурхайн хэмжээнд орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх явцад орон нутгийн иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор Ноён сумын байгаль хамгаалагчтай тохиролцон орон нутгийн иргэдийг орчны хяналт шинжилгээний ажилд оролцуулахаар төлөвлөсөн байна.

Зураг 3. Уурхай орчмын хяналт шинжилгээний хэмжилтийн цэгүүдийн байршил

Зураг 4. Уурхай орчмын хяналт шинжилгээний хэмжилтийн цэгүүдийн байршил

Хүснэгт 11. Байгаль орчны хяналт шинжилгээний зөөврийн багажууд

Багажны нэр	Багажны тодорхойлолт	Зураг
Dust Truck II-Тоосны хэмжилтийн багаж	Энэхүү багаж нь орчны тоосны концентрацийг тодорхойлоход ашигладаг (0,001-150мг/м3)	
5-in-1 EN300-Агаарын орчны хэмжилтийн багаж	Энэхүү багаж нь 5 үйлдэл болох Дуу чимээ, салхины хурд, агаарын температур, гэрэлтүүлэг, чииглэг зэргийг хэмждэг багаж юм.	
EC500-Усны хэмжилтийн багаж	Усны физик, химийн шинж чанар тодорхойлогч багаж нь: Температур, Цахилгаан дамжуулах чадвар, Давслаг Усны орчин зэргийг тус тус хэмждэг	
Level meter – Гүний усны түвшин хэмжигч багаж	Худаг, цооног болон гүний усны түвшин хэмжигч багаж нь үзүүртээ ус хүрэхээр мэдэрдэг мэдрэгчтэй учир ус хүрсэн тохиолдолд дохио өгөн хэмждэг.	

12.2. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хүснэгт 12.

№	Хяналт шинжилгээний үзүүлэлт	Шинжилгээ хийх төрөл, арга хэлбэр	Хяналт шинжилгээ явуулах байршил	Хяналт шинжилгээ хийх давтамж, үзүүлэлт			Нийт зардал, төгрөг	Баримтлах стандартба аргачлал
				Лабораторын хэмжилтийн давтамж	Дотоод хэмжилтийн давтамж	Иргэдийн оролцоотой мониторинг		
Агаарын чанар	Уур амьсгал (зөөврийн багаж)	Агаарын хэм, салхины чиглэл, хурд, харьцангуй чийгшил, даралт, хур тундас	Уурхай болон уурхайн нөлөөллийн бүс дэх 6 хяналтын цэг	-	Улирал тутамд зөөврийн багажаар	Орон Нутгийн иргэдийн оролцоотойгоор гүйцэтгэж болно.	Дотоод зардлаар	1. MNS3113:1981. Агаар мандлынбохирдлыг хэмжих аргачлалын ерөнхийшаардлага 2. MNS0017-2-3-16:1988. Агаар мандал-Хот суурингийн агаарын бохирдлын шинжилгээ 3. MNS3384:1982. Агаар мандал- Агаарын дээжлэлт шинжилгээ 4. MNS3113:1981. Хорт Утааны ялгаралтыгхэмжих арга 5. MNS5061:2001. Нүүрсхүчлийн хий-CO2 тодорхойлох эзэлхүүний арга 6. MNS0017.2.5.12:898 8. Хүхэрлэг хий-SO2 шинжлэх ТХМ буюу
	Тоосжилт	PM2.5 ба PM10	Уурхай болон уурхайн нөлөөллийн бүс дэх 6 хяналтын цэг	-	Улирал тутамд 1 удаа	Улирал бүр орон нутгийн иргэдийг оролцоотойгоор гүйцэтгэж болно.	4,500,000	
		Тоосны хэмжилтийг хөндлөнгийн байгууллагаа рхийлгэх	Уурхай бүс дэх 4 хяналтын цэг		Жилд 1 удаа			

№	Хяналт шинжилгээни	Шинжилгээ хийх төрөл, арга	Хяналт шинжилгээ	Хяналт шинжилгээ хийх давтамж, үзүүлэлт			Нийт зардал,	Баримтлах стандарт ба аргачлал
	Дуу шуугиан	Орчны дуу чимээ	Уурхай болон уурхайн нөлөөллийн бүс дэх 6 хяналтын цэг	-	Улирал тутам	Жилд нэг орон нутгийн иргэдийн оролцоотойгоор гүйцэтгэнэ	Дотоод зардлаар	
			Тэсэлгээний явцад: Тэсэлгээний талбайгаас 500м зайд		Жилд 1 удаа		Дотоод зардлаар	
Усны чанар	Усны түвшин	Усны түвшин, гүн	Хяналтын 2 цооног, Малчдын 8 гар худагууд, Задгай усны 3 цэг, Кемпийн гүний худаг	-	1 сар тутамд	-Задгай усны 3 цэгт фотомониторинг хийнэ.	Дотоод зардлаар	<p>MNS0900:2005. Ундны усны эрүүлэхуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт</p> <p>MNS5667-10:2001. Усны чанар-Дээж авах-2-р бүлэг. Хаягдал уснаас дээж авах</p> <p>MNS (ISO) 4867: 99 Усны дээжийг боловсруулах ба хадгалах</p> <p>MNS5667-2:2001. Усны чанар-Дээж авах-3-р бүлэг. Авсан дээжийг зөөвөрлөх, хадгалах арга</p>
	Химийн шинж шинж чанар	Химийн дэлгэрэнгүй шинжилгээ	Дээрх цэгээс		Улирал тутамд		1,000,000	
	Хүнд металл	Хар тугалга (Pb), хүнцэл(As), Мөнгөн ус (Hg), Хром (Cr), Кадмий (Cd),Цайр (Zn),	Шүүрлийн усны 3 эх үүсвэрээс			Улирал тутамд		

№	Хяналт Шинжилгээний нэр	Шинжилгээ хийх төрөл, арга	Хяналт шинжилгээ	Хяналт шинжилгээ хийх давтамж, үзүүлэлт			Нийт зардал	Баримтлах стандарт ба аргачлал
Хөрсний чанар	Химийн үндсэн шинж	Ph, CaCO ₃ , Ялзмаг,	Уурхайн хяналтын 9 цэг	Улирал бүр	-	-	2,000,000	MNS3985-87. Хөрсний ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтийн нэр, төрөл
	Механик бүрэлдэхүүн	Хөрсний ширхэгийн хэмжээ (мм)-ээр						MNS3310-91. Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтийг тодорхойлох
	Хүнд металын агууламж	Хар тугалга(Pb), Хром (Cr), Кадмий (Cd), Цайр (Zn), Никель (Ni)						MNS2305-94. Дээж авах, савлах, тээвэрлэх, хадгалах журам
	Хөрсний бохирдол							MNS(ISO)4814:1999. Атом шингээлтийн спектрометрээр шинжилгээ хийх
Ургамал	Төслийн талбайн хэмжээний ургамлын судалгаа	Ашиглалтын талбайн хэмжээнд 4-өөс доошгүй цэгт ургамлын судалгаа, бичиглэл хийх	Лицензийн талбай түүний ойролцоох бүс нутгаар	Жилд 1 удаа	Зуны улиралд	Сумын байгаль хамгаалагчтай хамтарч болно. /Баруун ноён уурхайн төлөвлөгөөтэй хамт орсон/.	2,000,000	
Амьтан	Амьтны мониторинг	Уурхайн ашиглалтын талбай болон тээврийн зам дагуух амьтадын судалгааг хийх	Лицензийн талбай түүний ойролцоох бүс нутгаар	Жилд 1 удаа	Зуны улиралд			
НИЙТ							10,500,000	

13. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 13. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв, төгрөг	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцагч	Тайлбар
1.	Байгаль орчины тэмдэглэлт өдрүүдэд Ноён сумын ЕБС-ын хүүхдүүдэд экологийн боловсрол олгох ажлыг зохион байгуулах	2,000,000	Жилд 1 удаа	Уурхайн удирдлагууд, Байгаль орчны хэсэг	Хяналт шалгалтын ажлыг зохион байгуулж, илэрсэн зочлийг арилгуулах арга хэмжээ авах
2.	Шинэ ажилтан, албан хаагчдыг байгаль орчин, аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулах	Тодорхойгүй	Жилийн турш	Байгаль орчны хэсэг ХАБЭА хэлтэс	БО ерөнхий мэдлэг олгох сургалт болон тодорхой сэдэв хамарсан сургалт орох, зохион байгуулах

3.	Мониторингийн цооног байгуулах /Өвөр задгайд хяналт хийх зорилгоор/	20,000,000	2023 ондоо багтаана.	Удирдлага	
4.	“Тэрбум мод” аяны хүрээнд мод, бут тарих	Аймгийн БОАЖГазар, сумын ЗД нараас өгсөн чиглэлийн хүрээнд аль эсвэл уурхайн орчинд	Дотоод зардлаар	Уурхайн удирдлагууд, Байгаль орчны хэсэг	Ойн нөхөрлөлүүд, мэргэжлийн байгууллага
	Нийт	22,000,000			

14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 14. БОМТ-2023 хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь

№	БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төгрөг	Хариуцагч	Зохион байгуулах газар
1.	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн явцыг хагас жилийн тайлан гаргаж танилцуулна	Хагас жилийн явцын тайлан	2023 оны Байгальорчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн хагас жилийн явц, үр дүн	2023 оны 3-р улирал	800,000	Байгаль орчны хэсэг, орон нутаг хариуцсан хэсэг	Өмнөговь аймгийн Ноён сум
2.	2023 оны Байгаль орчны Менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг газар дээр нь үзэж шалгах ажлын хэсгийн үзлэг шалгалт	Шалгалтын дүгнэлт	2023 оны Байгаль орчны менежментийн хэрэгжилтийн жилийн тайлан	2023 оны 11 сар	800,000	Байгаль орчны хэсэг	Уурхайн талбай
3.	Төслийн нөлөөллийн бүсийн зарим иргэдэд төслийн байгаль орчны ажлуудын явцыг танилцуулна	Төлөвлөгөө болон төлөвлөгөөний хэрэгжилт танилцуулах	Тоосжилт бууруулах, хог хаягдлын менежмент, нөхөн сэргээлтийн ажлууд	Жилд 1 удаа	400,000	Байгаль орчны хэсэг, Орон нутаг хариуцсан хэсэг	Уурхайн талбай аль эсвэл иргэдийн хурал дээр
4.	Байгаль орчны мэдээнүүдийг нэгтгэж БОХУБ, байгаль хамгаалагчид хүргүүлэх	БОХ маягтууд	Хог хаягдалын мэдээ, ус ашиглалтын тайлан	Улирал бүр	Тодорхойгүй	Байгаль орчны хэсэг	Өмнөговь аймгийн Ноён сум
НИЙТ					2,000,000		

15. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗАРДАЛ

“Энхтунх Орчлон” ХХК-ийн Хар сэрвэгэн нүүрсний төслийн хүрээнд, 2023 оны байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх ажилд нийт **112,440,000** (Зуун арван хоёр сая дөрвөн зуун дөчин мянга) төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн. Уурхайн бүхий л үйл ажиллагааны явцад хийгдэх байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний арга хэмжээ болон түүнд зарцуулагдах зардлыг хүснэгтээр нэгтгэн үзүүлэв.

Хүснэгт 15. БОМТ-2023 хэрэгжилтэд төлөвлөсөн зардал

Д/Д	Зардлын зүйл	Зардал	
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зардал	төг	7,900,000
2	Нөхөн сэргээлт	төг	5,000,000
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ	төг	44,000,000
4	Нүүлгэн шилжүүлэлт, нөхөн олговор	төг	-
5	Археологийн судалгаа, авран хамгаалах арга хэмжээ	төг	-
6	Осол, эрсдлийн менежемент	төг	240,000
7	Хог хаягдлын менежмент	төг	20,800,000
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	төг	10,500,000
9	Байгаль орчны удирдлага, зохион байгуулалт	төг	22,000,000
10	БОМТ-г тайлагнах	төг	2,000,000
Нийт зардал		төг	112,440,000

Монгол улсын Ашигт малтмалын тухай хуулийн 38 дугаар зүйлийн 1.8-д заасны дагуу холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллагын байгаль орчныг хамгаалах сангийн дансанд байгаль орчныг хамгаалах зардлын 50% болох 56,220,000 төгрөгийг нөхөн сэргээлтийн барьцаа болгож төлөх юм.

ХАВСРАЛТ 1. “ЭНХТУНХ ОРЧЛОН” ХХК-ИЙ УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ ХУУЛБАР

УБ-2
Монгол Улсын Засгийн газрын
2004 оны 20 дугаар тогтоолоор баглав.

МОНГОЛ УЛС
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

2012.07.23 / Бүртгэсэн он, сар, өдөр / № 000073037 9019077039 / Улсын бүртгэлийн дугаар /

5618339 / Регистрийн дугаар /

Энхтунх орчлон Гадаадын хөрөнгө оруулалттай хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
/ Хуулийн этгээдийн нэр, хариуцлагын хэлбэр /

Дүрэм
/ Үүсгэн байгуулах баримт бичиг /

Шийдвэр 01 2014.02.17
/ шийдвэрийн нэр / / дугаар / / он, сар, өдөр /

4610 / код / Гадаад худалдаа / Үндсэн эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл /
0899 Ашигт малтмалын хайгуул /2013.08.01-2016.08.01/

175,008.03 / өөрийн хөрөнгийн хэмжээ, мянган төгрөгөөр /
1 / гишүүдийн тоо /
14.02.27~16.02.27 / хугацаа /

Улаанбаатар, Хан-Уул, 11-р хороо, 7 хэсэг зайсан, Ноблесс таун 66-302, Утас1: 99092528, Утас2: , Факс:
/ хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /

Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын Бүртгэлийн газар
/ бүртгэсэн байгууллагын нэр /

Гэрчилгээ дахин олгосон 2014 он 2 сар 27 өдөр

Харилцах дансны бүртгэл

Харилцагч банкны нэр	Дансны төрөл	Дансны дугаар	Бүртгэсэн ажилтан тэмдэг
ХААН банк	Валютын	5041245197	Ч.Балцзээ
ХААН банк	Төгрөгийн	5041245186	Ч.Балцзээ

Хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулах баримт бичигт оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн бүртгэл

Д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан тэмдэг
1	Цэрэнжав овогтой Ариунчимээ-г Гүйцэтгэх захирал-р томилсныг бүртгэв.	2014.02.27	Э.Мөнхзана
2	Дахин гэрчилгээ олгов.	2014.02.27	Э.Мөнхзана
2	Хувь нийлүүлэгчээс 1 хасагдаж, 1 нэмэгдэж үүсгэн байгуулагчийн тоо нийт 1 болж өөрчлөгдсөнийг бүртгэв.	2015.07.24	А.Мөнхсайхан
3	Avery овогтой Michael Ross -г Гүйцэтгэх захирал-р томилсныг бүртгэв.	2015.07.24	А.Мөнхсайхан
4	Улаанбаатар, Сүхбаатар, 1-р хороо, , нарны зам, Санроуд барилга 6-р давхарг тоот, Утас1 99092528, Утас2, Факс хаягийг шинээр бүртгэв.	2015.10.01	Г.Цэцэгбулаг
5	Ажиллах хугацааг 2016.02.27 -ний өдрөөс 2018.02.27 -ний өдөр хүртэл сунаасныг бүртгэв.	2016.02.24	А.Мөнхсайхан
6	Ажиллах хугацааг 2018.02.27 -ний өдрөөс 2020.02.27 -ний өдөр хүртэл сунаасныг бүртгэв.	2018.01.19	Ж.Оюунва
7	Bowles овогтой Samuel James -г Гүйцэтгэх захирал-р томилсныг бүртгэв.	2018.06.27	Д.Лэхсо
8	07100 Ашигт малтмал ашиглалт /2015.09.08-2045.09.08/ үйл ажиллагааг шинээр бүртгэв.	2019.09.23	С.Алтай
9	Дорждэрэм овогтой Амарбаясгалан-г Гүйцэтгэх захирал-р томилсныг бүртгэв.	2019.10.02	Э.Эрвэнбилэг
10	Үйл ажиллагааг эрхлэх хугацааг хугацаагүй болгов.	2020.02.15	С.Алтай
11	Crawford овогтой Matthew Phillip-г Гүйцэтгэх захирал-р сонгосон(томилсон)-ыг бүртгэв.	2020.08.15	М.Монголжин

Энэхүү гэрчилгээг хуурамчаар үйлдсэн этгээдэд Монгол Улсын хуулийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ засвартай бол хүчингүй.

ХАВСРАЛТ 2. MV-019149 АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ
ЗӨВШӨӨРЛИЙН ХУУЛБАР

АШИГТ МАЛТМАЛ АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ
ЗӨВШӨӨРӨЛ

Дугаар *MV-019149*

Ашигт малтмалын тухай Монгол Улсын хуулийн 26 дугаар зүйлийг үндэслэн

Өмнөговь аймаг /хот/-ийн

Ноён сум /дүүрэг/-ын

Хар сэврээгэн нэртэй газарт орших

6664.61 гектар талбай бүхий уурхайн талбайд

хуульд заасан нөхцөл, шаардлагын дагуу ашигт малтмал ашиглахыг

зөвшөөрч улсын бүртгэлийн 9019077039 тоот гэрчилгээтэй

"Энхтунх орчлон" ХХК -д

энэхүү тусгай зөвшөөрлийг 2045.09.08 дуустал

хугацаагаар олгов.

Тусгай зөвшөөрөл хавсралтгүй бол хүчингүй.

КАДАСТРЫН
ХЭЛТСИЙН ДАРГА

Н.ЧИНБААТАР

2015 оны 9 сарын 8 өдөр

Улаанбаатар хот

0000040

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ 1 ДҮГЭЭР ХАВСРАЛТ

MV-019149

Тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээгүй бол хүчингүй.

Дэс дугаар	Тусгай зөвшөөрөлд орох өөрчлөлтийн үндэслэл	Огноо, гарын үсэг, тэмдэг
001-NM	<ul style="list-style-type: none"> Бүртгэв: Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгосон 2015.09.08, дуусах хугацаа 2045.09.08 Тусгай зөвшөөрлийн 1 дахь/дэх жилийн төлбөрийг төлөв Кадастрын хэлтсийн даргын 2015.08.25-ны 660 тоот шийдвэр	2015-09-08 1 АМГТГ КАДАСТРЫН ХЭЛТЭС УХА0595
002-FE	<ul style="list-style-type: none"> Бүртгэв: Тусгай зөвшөөрлийн 2 дахь/дэх жилийн төлбөрийг төлөв. Хугацаа 2016.09.08 – 2017.09.08 хүртэл	2016-09-03 1 АМГТГ КАДАСТРЫН ХЭЛТЭС УХА0595
003-FE	<ul style="list-style-type: none"> Бүртгэв: Тусгай зөвшөөрлийн 3 дахь/дэх жилийн төлбөрийг төлөв. Хугацаа 2017.09.08 – 2018.09.08 хүртэл	2017-09-14 1 АМГТГ КАДАСТРЫН ХЭЛТЭС УХА0595
004-FE	<ul style="list-style-type: none"> Бүртгэв: Тусгай зөвшөөрлийн 4 дахь/дэх жилийн төлбөрийг төлөв. Хугацаа 2018.09.08 – 2019.09.08 хүртэл	2018-09-14 1 АМГТГ КАДАСТРЫН ХЭЛТЭС УХА0595
005-FE	<ul style="list-style-type: none"> Бүртгэв: Тусгай зөвшөөрлийн 5 дахь/дэх жилийн төлбөрийг төлөв. Хугацаа 2019.09.08 – 2020.09.08 хүртэл	2019-09-19 1 АМГТГ КАДАСТРЫН ХЭЛТЭС УХА0595
007-SPR	<ul style="list-style-type: none"> Бүртгэв: Тусгай зөвшөөрлийн талбайг хэсэгчлэн буцаан өгөх Кадастрын хэлтсийн даргын 2020.08.20-ний 304 тоот шийдвэр	2020-08-20 1 АМГТГ КАДАСТРЫН ХЭЛТЭС УХА0595

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ
2 ДУГААР ХАВСРАЛТ

MV-019149

Тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээгүй бол хүчингүй.

Дэс дугаар	Тусгай зөвшөөрөлд орох өөрчлөлтийн үндэслэл	Хүчин төгөлдөр талбайн хэмжээ /га/	Хасагдах талбайн хэмжээ /га/	Тусгай зөвшөөрлийн талбайн солбицлууд, огноо, гарын үсэг, тэмдэг											
				#	Уртраг	Өргөрөг									
001-NM	<ul style="list-style-type: none"> Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг анх олгосон 2015.09.08	6664.61 Га	0 Га	1 102° 15' 32.86" 43° 8' 27.35"	2 102° 16' 9.42" 43° 7' 46.49"	3 102° 16' 59.43" 43° 8' 5.75"	4 102° 16' 34.84" 43° 8' 27.31"	5 102° 19' 21.44" 43° 8' 27.26"	6 102° 19' 21.38" 43° 7' 1.31"	7 102° 16' 0.8" 43° 7' 1.31"	8 102° 16' 0.79" 43° 3' 44.88"	9 102° 11' 16.66" 43° 3' 44.88"	10 102° 11' 16.66" 43° 8' 27.36"		
				2015-09-08											
007-SPR	<ul style="list-style-type: none"> Тусгай зөвшөөрлийн талбайг хэсэгчлэн буцаан өгөх Шийдвэрийн огноо: 2020.08.20	4914.62 Га	1749.99 Га	1 102° 16' 0.8" 43° 7' 1.31"	2 102° 16' 0.79" 43° 3' 44.88"	3 102° 13' 42" 43° 3' 44.88"	4 102° 13' 42" 43° 4' 31.4"	5 102° 11' 16.66" 43° 4' 31.4"	6 102° 11' 16.66" 43° 7' 19"	7 102° 15' 0" 43° 7' 19"	8 102° 16' 9.42" 43° 7' 46.49"	9 102° 16' 59.43" 43° 8' 5.75"	10 102° 16' 34.84" 43° 8' 27.31"	11 102° 19' 21.44" 43° 8' 27.26"	12 102° 19' 21.38" 43° 7' 1.31"
				2020-08-20											

Хавсралт 3. Хар сэрвэгэн төслийн 2023 оны батлагдсан уулын ажлын төлөвлөгөө

Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын
2022 оны 12 дугаар сарын ..... -ны өдрийн
..... дүгээр тушаалын хоёрдугаар хавсралт

Батлав:
Энхтунх орчлон ХХК-ийн
захирал ..... /Матхь Крауфорд /

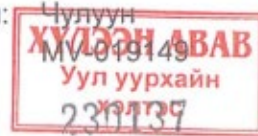
Хүлээн авсан:
АМГТГ-ын Уул уурхайн хэлтсийн
дарга ..... /М.Мэндбаяр /

ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН НОЁН СУМЫН ХАР СЭРВЭГЭН ОРДЫН 2023 ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Ашигт малтмалын төрөл: Чулуун
Үндсэн АТЗ-ийн дугаар: MV 019149
Нэмэлт АТЗ-ийн дугаар: 230137

Танилцсан: Уул уурхайн хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн

/П.Зоригт/

БОЛОВСРУУЛСАН:

1. Ерөнхий инженер
2. Уулын инженер
3. Баяжуулагч инженер
4. Механик инженер
5. Эдийн засагч

2023 он

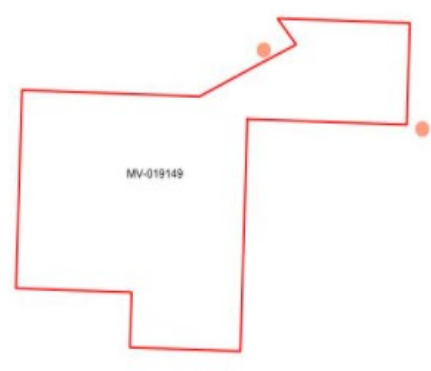

ХАВСРАЛТ 4. MV-017162 ТООТ ЛИЦЕНЗИЙН ХУУЛБАР, ОЙ, УС, ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТАЙ ГАЗРЫН КАДАСТРЫН ЛАВЛАГАА

Лавлагааны мэдээлэл

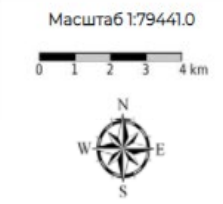
Таны лавлагаа авах хүсэлт мэдээллийн санд бүртгэгдлээ. Хүсэлтийг хянан Ашиг малтмал, газрын тосны газарт цахим байдлаар хүргэгдэнэ.

Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	MV-019149
Талбайн нэр	Хар сэрвэгэн
Тусгай зөвшөөрлийн талбайн хэмжээ, га	4914.62
Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн нэр	Энхтунх орчлон
Аймаг, сум, сав газрын нэр	Өмнөговь аймаг Ноён сум, Алтайн өвөр говь голын сав газар
Хуулиар хориглосон бүстэй давхцалтай эсэх	давхцалгүй

ТАНИХ ТЭМДЭГ

<p>Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл</p> <ul style="list-style-type: none"> Ашиглалтын Хайгуулын 	<p>Хамгаалалтын бүсүүд</p> <ul style="list-style-type: none"> Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх Ойн сан бүхий газар
<p>Засаг захиргааны хил</p> <ul style="list-style-type: none"> Улсын хил Аймгийн хил Сумын хил Аймгийн төв Сумын төв 	<p>Усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс</p> <ul style="list-style-type: none"> Онцгой хамгаалалтын бүс Энгийн хамгаалалтын бүс
<p>Тусгай хамгаалалттай газар нутаг</p> <ul style="list-style-type: none"> Дархан цаазат газар Байгалийн цогцолборт газар Байгалийн нөөц газар Дурсгалт газар 	<p>Ус хангамжийн эх үүсвэр</p> <ul style="list-style-type: none"> Эрүүл ахуйн хориглолтын бүс Эрүүл ахуйн хязгаарлалтын бүс Тэжээгдлийн муж <p>Орон нутгийн усны хамгаалалтын бүс</p> <ul style="list-style-type: none"> Орон нутгийн усны хамгаалалтын бүс

ХАВСРАЛТ 8. Батлагдсан БОНБНУ-ний нүүр хуудас

БАТЛАВ: БОАЖЯ-НЫ ЕРӨНХИЙ ШИНЖЭЭЧ

ШҮҮМЖ ХИЙСЭН: БОАЖЯ-НЫ ШИНЖЭЭЧ

**БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ НӨЛӨӨЛЛИЙН НАРИЙВЧИЛСАН
ҮНЭЛГЭЭ, ЗӨВЛӨХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ
“ЭКОЛОГИЙН БҮТЭЭМЖ” ХХК**

**“ЭНХ ТУНХ ОРЧЛОН” ХХК-НИЙ ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН НОЁН
СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ ХЭРЭГЖИХ “ХАР СЭРВЭГЭН”
НҮҮРСНИЙ ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ НӨЛӨӨЛЛИЙН НАРИЙВЧИЛСАН
ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

ТАЙЛАН БОЛОВСРУУЛСАН:

“ЭКОЛОГИЙН БҮТЭЭМЖ” ХХК-НИЙ ЗАХИРАЛ

ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ:

“ЭНХ ТУНХ ОРЧЛОН” ХХК-НИЙ ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

МАЙКЛ АЙВЕРИ

Ашигт малтмал газрын тосны газар

Маягт-1.1

Аж ахуйн нэгжийн нэр:
Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар:
Ашигт малтмалын төрөл:
Баяжуулалтын технологи:

Энхтунх орчлон
MV-019149
Чулуун
Ангилан ялгах

Төлөвлөгөөний он: 2023
ТЭЗҮ-ээр ашиглах нийт хугацаа: 10
Ашиглалтын хэд дэх жил: 3

Бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн төлөв

№	Үзүүлэлтүүд		Бүтээгдэхүүний хэмжээ		Тайлбар
			Хэмжих нэгж	Бүтээгдэхүүний тоон утга	
1	2	3	4	5	6
	ТЭЗҮ-ийн хүчин чадал				
		Олборлолт хэмжээ	мян.тн		
		Олборлолт хэмжээ	мян.тн		
	2024 онд гаргах бүтээгдэхүүний хэмжээ				
		Олборлолт хэмжээ	мян.тн	747.931	
		Коксжих /түүхий/	мян.тн	747.931	
	2025 онд гаргах бүтээгдэхүүний хэмжээ				
		Олборлолт хэмжээ	мян.тн	1278.84	
		Коксжих /түүхий/	мян.тн	1278.84	
	2026 онд гаргах бүтээгдэхүүний хэмжээ				
		Олборлолт хэмжээ	мян.тн	1204.6	
		Коксжих /түүхий/	мян.тн	1204.6	

Төлөвлөгөө гаргасан: Б.Оюунгэрэл
Албан тушаал:

Мэргэжилтэн: Х.Лхагвабаатар

ХҮЛЭЭН АВАК
Уул уурхайн
хэлтэс

Ашигт малтмал газрын тосны газар

Маягт-2.1

Аж ахуйн нэгжийн нэр:

Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар:

Ашигт малтмалын төрөл:

Энхтунх орчлон

MV-019149

Чулуун

Төлөвлөгөөний он: 2023

№	Үзүүлэлтүүд	Нэгж	2023 он	2024 он	Тайлбар
1	Блокийн дугаар		8В, 9В, 5-В-3, 8-В-3, 11-В-3, 5-В-4, 8-В-4, 11-В-4, 7-В-4', 10-В-4' 11С, 12С, 20С, 33С, 34С, 2-С-3, 4- С-3, 7-С-3, 10- С-3, 12-С-3, 2- С-4, 4-С-4, 7-С- 4, 9-С-4, 10-С- 4, 12-С-4, 2-С- 4', 6-С-4', 8-С- 4', 9-С-4', 11-С-		
2	Нүүрсний давхаргын дугаар		2,3,4,4',5		
3	Ашиглалтын үеийн нөөцийн хяналт	Ашиглалтын үеийн нөөцийн хяналт	Ашиглалтын үеийн нөөцийн хяналт	Ашиглалтын үеийн нөөцийн хяналт	Ашиглалтын үеийн нөөцийн хяналт
3.1	Ашиглалтын үеийн блокийн эзлэхүүн	м3	522926.279693 79316		
3.2	Ашиглалтын үеийн блокийн геологийн (хайгуулын ажлаар тогтоогдсон нөөц)	тн	8093790		
3.3	Нүүрс гаргалт	тн	747149.188956 3436		
3.4	Сааж исэлдсэн нүүрс гаргалт	тн	11093.9165996 56048		
3.5	Блокийн эзлэхүүн жин	тн/м3	1.45		

Төлөвлөгөө гаргасан: Б.Оюунгэрэл

Албан тушаал:

Хүлээн авсан:

Мэргэжилтэн: Г.Төрмөнх

ХҮЛЭЭН АВАВ
Уул уурхайн
хэлтэс

Аж ахуйн нэгжийн нэр: Энхтүх орчлон
Тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV-019149
Ашигт малтмалын төрөл: Чулуун

Ашигт малтмал газрын тосны газар

Төлөвлөгөөний он: 2023
Тухайн онд олборлох хэмжээ: 0.00

Маягт-6.2

Уурхай, үйлдвэрийн усан хангамж

№	Хэрэглэгчдийн жагсаалт		Эх үүсвэр	Хэмжих нэгж	Хэрэглээ	Шоометр тутам дахь үнэ тариф (төгрөг)	Төлбөрийн хэмжээ (сая.төг)	Тайлбар
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Унд, ахуйн зориулалттай хэрэглээ, м3/жил	Унд, ахуйн зориулалттай хэрэглээ, м3/жил	Гүн (шүүрэл, худаг)	м3/жил			0.00	Уурхай нь зэргэлдээ орших MV-017162 тусгай зөвшөөрлийн талбайн Баруун Нойн Уул уурхайг түшиглэж үйл ажиллагаагаа явуулж, Иймд Хар Сарвээн уурхай дээр ажиллах ажиллагсадны усны хэрэглээг Цагван Өвөлжөө ХХК хангана.
2	Олборлох үйлдвэрлэлийн хэрэглээ, м3/жил	Олборлох үйлдвэрлэлийн хэрэглээ, м3/жил	-- Сонгох --	м3/жил			0.00	
3.1	Баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрийн хэрэглээ	ББҮ-Эргэлтийн усны хэрэглээ	-- Сонгох --	м3/жил				
3.2	Баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрийн хэрэглээ	ББҮ-Нэмэлт усны хэрэглээ	-- Сонгох --	м3/жил			0.00	
3.3	Баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрийн хэрэглээ	ББҮ-Нийт усны хэрэглээ	---	м3/жил	0			
3.4	Баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрийн хэрэглээ	ББҮ-ийн эргэлтийн усны эзлэх хувь	---	%				
4	Байгаль орчин, нөхөн сэргээлт, м3/жил	Байгаль орчин, нөхөн сэргээлт, м3/жил	Ус шавхалт	м3/жил	1050	9.07	9.52	100ш мод х 70л/хон х 150 хон = 1,050 м3
5	Ус шавхан зайлуулах хэрэглээ, м3/жил	Ус шавхан зайлуулах хэрэглээ, м3/жил	Гүн (шүүрэл, худаг)	м3/жил	518160	797.94	413,460.59	1,555.2 м3/хон х 360хон = 559,872м3 -ордын усжилт. Уурхайгаас шүүрэх 559,872м3/жил уснаас замын усалгаанд 40,662 м3, мод усалгаанд 1050 м3 ашиглаж, үлдэх 518,160м3 шүүрлийн усыг далан уруу шавхан зайлуулах төлөвтэй байна.
6	Бусад /Авто зам, барилга, газар тариалан, г.м/ хэрэглээ	Бусад /Авто зам, барилга, газар тариалан, г.м/ хэрэглээ	Ус шавхалт	м3/жил	40662	177.32	7,210.19	6,777м х 20м х 2л/м2 х 150 хон = 40,662м3 усыг уурхайн шүүрлийн уснаас ашиглана.
7	Нийт хэрэглээ	Нийт хэрэглээ	---	м3/жил	559872	0.54	30.11	

* Баяжуулах үйлдвэргүй гэсэн сонголтыг хийвал маягтын 3.1-3.4 хүртэлх мөр гарч ирэхгүй байхаар тохиргоо хийх.

Төлөвлөгөө гаргасан: Б.Оюунгарал
Ерөнхий инженер: У.Баасан

ХҮЛЭЭН АВАВ
Уул уурхайн хэлтэс
Хүлээн авсан:
Мэргэжилтэн:

230223

Аж аюул нэгжийн нэр:
Ашигт малтмалын төрөл:
Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар:

Энгийн орчин-
Чулуун
MV-019149

Ашигт малтмал газрын тосны газар

Төлөөлөгчийн он 2023

Маягт-10

Байгаль орчны нөөц саргаалт

Д/а	Түлээлт	Тасбай		Дархлал		Зөвхөн хэмжээ		Тайлбар	Санданзун															
		Хамрах аяар	Тоон утга	Хамрах аяар	Тоон утга	Хамрах аяар	Тоон утга		Уургаг			Вүрээр			Метрийн									
											№	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек	Град	Мин		
1	Төмөрийн нөөц саргаалт - Гадарга өсөөгт	га		м3		сая.төг																		
2	Төмөрийн нөөц саргаалт - Долоод өсөөгт	га		м3		сая.төг																		
3	Биеэлтийн нөөц саргаалт - Шалт харс	га	99.7	м3	149340	сая.төг	130.7																	
											1	102	16	06.6	43	7	9.8	270918.962	4777602.6416					
											2	102	17	1.3	43	7	10.1	270158.2485	4777667.075					
											3	102	17	8.4	43	7	2.5	270177.587	4777401.6166					
											4	102	17	0.72	43	7	3.86	270991.9044	4777477.6709					
											5	102	16	06.2	43	7	6.64	270904.129	4777566.44					
											6	102	16	13.6	43	7	18.7	277354.252	4777072.319					
											7	102	16	32.8	43	7	18.2	278387.0636	4777041.377					
											8	102	16	36.1	43	7	10.5	278433.9649	4777701.8669					
											9	102	16	24.5	43	7	2.7	278185.552	4777470					
											10	102	16	13.7	43	7	2.36	277832.9046	4777403.9062					
											11	102	16	15	43	6	58.05	277964.2617	4777331.8889					
											12	102	16	27.1	43	6	56.34	278238.8994	4777331.8889					
											13	102	16	27.4	43	6	52.8	278238.8994	4777181.3451					
											14	102	16	15.3	43	6	52.5	277964.2617	4777181.3451					
											15	102	16	9	43	6	50.7	277821.2629	4777110.965					
											16	102	16	26.7	43	6	50.3	278223.024	4777145.3364					
											17	102	16	25.4	43	6	48.23	278191.092	4777021.0734					
											18	102	16	48.8	43	6	41.5	278666.4266	4778738.4588					
											19	102	16	37.8	43	6	26.3	278456.8828	4779913.3539					
											20	102	16	23.2	43	6	26.3	278128.371	4779057.34					
											21	102	16	11.4	43	6	41.9	277887.664	4776837.41					
											22	102	16	8.9	43	6	46.3	277815.2445	4776974.425					
4	Биеэлтийн нөөц саргаалт - Биеэлэлт	га		м3		сая.төг																		
5	Дуйдуулан хамгаалах нөөц саргаалт	га		м3		сая.төг																		
6	Уурагт тохиоуулах, цэвэрлэн орчин мийдэх нөөц саргаалт	га		м3		сая.төг																		
7	Байгаль орчинд нөлөөлөл нөөц саргаалт - сууцал, хамгаалах	га		м3		сая.төг																		
Нийт		га	99.70	м3	149340.00	сая.төг	130.70																	

Төлөөлөгч сарласан: Б.Сүрэнорол
Ан-Баян тухвал:

ХҮЛЭЭН АВАВ
Уул уурхайн
ХЭДТЭГ
Мэргэжлэн

230227